

Position paper SIVON - Binnen de publieke waarden, of buiten de deur Rondetafelgesprek AI in het funderend onderwijs, 1 april 2026

Moet Big Tech buiten de deur worden gehouden?

SIVON kiest voor een **tweesparenbeleid**:

1. gericht investeren in Europese en publieke alternatieven, zodat scholen daadwerkelijk een keuze hebben.
2. Snel meer grip krijgen op datahantering door leveranciers/Big Tech, door afspraken, contracten en waar nodig aanvullende regelgeving.

Een direct generiek verbod is niet realistisch en volledige en goedwerkende Europese alternatieven bestaan nog niet voor alle technische functionaliteiten. Direct stoppen met Big Tech legt het onderwijs stil. Tegelijkertijd moeten we wél zorgen dat het onderwijs minder afhankelijk wordt van Big Tech en een daadwerkelijke keuze heeft. Stel, binnen de publieke waarden, bindende voorwaarden aan bestaande leveranciers zoals Big Tech zodat scholen grip houden op hun data en niet afhankelijk zijn van de leverancier.

Scholen moeten aan het stuur staan van hun digitale toekomst

Scholen moeten voldoende keuzevrijheid hebben voor de technologie die past bij hun onderwijs. Dat vraagt om duidelijke publieke randvoorwaarden en daadwerkelijke marktwerking. Dit zijn precies de twee sporen die SIVON bepleit. SIVON werkt vanuit vijf uitgangspunten: **vrijheid** om te kiezen, **veiligheid en privacy, transparantie en verantwoording, betrouwbare** technologie en leveranciers, en **regie** op de markt.

De uitwerking van deze vijf uitgangspunten vindt u in onze position paper [Visie op Big Tech en Edtech](#).

Wat doet SIVON al om invulling te geven aan het tweesparenbeleid?

We verbeteren de privacy en digitale veiligheid door:

- **Toetsen van leveranciers en hun producten.** We beoordelen verwerkersovereenkomsten en toetsen op privacy en gegevensbescherming (DPIA's). Bij hoge risico's maken we afspraken met de betreffende leverancier(s) over verbeteringen (bijvoorbeeld: de afspraken met Google).
- **Ontwikkelen van een Toetsingskader AI.** Dit helpt scholen en leveranciers risico's te herkennen en te beperken (live per 1 april).

Afspraken maken binnen publieke randvoorwaarden: sectorafspraken, collectieve inkoop en leveranciersmanagement.

- Bijvoorbeeld voor leerlingadministratiesystemen (LAS), elektronische leeromgevingen (ELO) en digitale leermiddelen. Maar ook door standaardafspraken te maken met leveranciers.
- SIVON spreekt met steun van andere Europese landen met Google om te komen tot een YouTube for Education. Dit als alternatief voor de algemene versie van YouTube, met adequate privacy en gegevensbescherming.

Scholen helpen om te komen tot veilige digitaal onderwijs. We ondersteunen scholen om hun digitale veiligheid te vergroten met onder andere het Normenkader informatiebeveiliging en privacy.

- Met o.a. expertondersteuning, SchoolCERT, dreigingsdetectie voor scholen.

Alternatieven in beeld te brengen en waar kan te laten gebruiken.

- Via het Open Source Program Office (OSPO) maken we alternatieven inzichtelijk, en begeleiden we pilots.
- We bieden een backup-dienst (om onafhankelijk te zijn van de cloudleverancier).

Wat is er nodig van de overheid?

- **Financier een AI-hub voor het funderend onderwijs.** Richt deze in naar het voorbeeld van SURF: zo kunnen scholen gezamenlijk regie voeren op de AI-omgeving. Dit is de basis om soevereine AI af te dwingen. Leveranciers geven voor hun applicaties aan met welke modellen zij kunnen koppelen, en onderwijsinstellingen bepalen welke applicaties zij beschikbaar maken en met welke van de beschikbare taalmodellen gekoppeld mag worden.
- **Zorg voor concrete hulp en kennisuitwisseling voor scholen** in de vorm van expertise, toetsing en ondersteuning voor scholen bij verantwoorde AI-inzet en een gezamenlijk loket voor het beoordelen van taalmodellen.
- **Verplicht leveranciers om transparant te zijn over AI.** Bijvoorbeeld uitgevers, ELO- en LAS-leveranciers die Big Tech-AI gebruiken of inbouwen in hun producten moeten verplicht zijn dit kenbaar te maken (ook als dit wettelijk nog niet is geregeld). Scholen moeten weten welke AI er in hun ecosysteem zit.
- **Geef SIVON mandaat en middelen om collectieve afspraken af te dwingen.** Denk aan eisen op privacy, veiligheid, transparantie en overstapmogelijkheden.
- **Zorg voor een structureel budget voor ontwikkeling en doorontwikkeling van Europese en open source alternatieven.** Zo kunnen wij gericht leveranciers selecteren en financieren om open source oplossingen te ontwikkelen en door te ontwikkelen, met als harde voorwaarden dat deze herbruikbaar, overdraagbaar en vrij beschikbaar zijn voor het gehele onderwijsveld.
- **Zorg dat devices voor leerlingen onderdeel worden van de Wet Gratis Schoolboeken.** Zodat scholen devices zelf kunnen beheren en de digitale veiligheid beter kunnen borgen zonder dat de privacy van leerlingen en ouders in het geding is. De ontwikkelingen rond AI maken dit des te belangrijker.

Conclusie

Big Tech hoeft niet buiten de deur te worden gehouden, maar mag nooit de spelregels in het onderwijs bepalen. Laat technologie toe die aantoonbaar veilig, transparant, uitlegbaar en in lijn met publieke waarden is. Voorkom ongewenste afhankelijkheid, onduidelijk datagebruik en systemen die scholen hun regie ontnemen. De politiek kan daarbij helpen door structureel te investeren in marktordening, collectieve inkoopkracht, Europese alternatieven, handhaafbare publieke randvoorwaarden en devices in de Wet Gratis Schoolboeken. Zo blijft het onderwijs niet afhankelijk van wat leveranciers aanbieden, maar leidend in wat leerlingen, leraren en scholen nodig hebben.

Over SIVON

SIVON is de ict-coöperatie voor en door schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs. Meer dan 470 schoolbesturen zijn lid van SIVON, samen vertegenwoordigen we ruim 1,6 miljoen leerlingen.